

Dan poljoprivrednika u Sadovu – usevi pogodni za alternativnu i organsku poljoprivredu

Автор(и): Нора Иванова, Редактор Растителна Защита /РЗ/

Дата: 23.06.2025 Брой: 6/2025

Bugarski izbor žitarica, alternativnih useva i useva pogodnih za organsku poljoprivredu predstavljen je na tradicionalnom Danu poljoprivrednika u Sadovu 30. maja 2025. Događaj se održava svake godine u Institutu za biljne genetičke resurse "Konstantin Malkov" (IBGR) i uspešno okuplja poljoprivrednike, partnere, naučnike, predavače iz Bugarske i inostranstva, doktorande i novinare na jednom mestu.

Prof. dr. Yalcin Kaya, vodeći selekcioner suncokreta iz Istraživačkog centra za oplemenjivanje bilja na Tračkom univerzitetu u Edirneu, pozdravio je domaćine i goste Dana poljoprivrednika 2025. u ime Balkanskog udruženja za seme.

Prisutni su bili i predavači iz Kazahstana, koji su na praksi u IBGR-u u okviru programa Bolashak 500 naučnika.

Nakon zvaničnog otvaranja manifestacije od strane doc. dr. Katye Uzundzhaliyevе, direktorke IBGR-Sadovo, gosti su posetili demonstraciono polje i upoznali se sa karakteristikama sorti pšenice, ječma, tritikalea, raži, ovsa i zimskog graška razvijenih na Institutu.

Ove godine je oko 90% useva u zemlji u veoma dobrom stanju sa očekivanjima visokih prinosa, saznajemo od glavnog asistenta Ivana Aleksieva, koji je poslednjih nedelja uspeo da poseti razna polja kako u Južnoj Bugarskoj tako i u Dobrudži.

Institut za biljne genetičke resurse u Sadovu ima iskustva sa svim ratarskim kulturama. Ovde se nalazi Nacionalna banka gena semena, gde se održava više od 70.000 akcesija preko 600 biljnih vrsta, što zahteva da istraživači iz Sadova budu upoznati sa mnogim nepopularnim usevima.

Danas raste interesovanje za alternativne useve, koji ne samo da mogu biti dragocen izvor hranljivih materija za ljude i životinje, već se mogu uključiti i u nove programe oplemenjivanja pogodne za promenljive klimatske uslove.

Alternativni usevi Instituta za biljne genetičke resurse "Konstantin Malkov"

Ove godine, jedan od useva koji je privukao pažnju gostiju svojim prelepo rascvetalim cvetovima je lan. To je prolećni usev, poreklom iz Centralne Azije i Mediterana, koji zahteva odgovarajuće preduseve kao što su žitarice, kaže glavni asistent Aleksiev.

Njegova slaba otpornost na fuzarijumsko uvenuće zahteva da se na isto polje u plodoredu vrati nakon 5-6 godina, jer to dovodi do takozvanog „zamora“ zemljišta i značajnog smanjenja prinosa.

Lan se seje u martu, jer klija na 6-8 °C. Setva se obavlja u uskim redovima na dubini od 2-4 cm sa setvenom normom od 8-12 kg/da.

Uljani lan se bere u jednom proходу kombajnom, dok se vlaknasti lan bere specijalnom mašinom za čupanje lana koja vezuje biljke u snopove.

Od glavnog asistenta Aleksieva saznajemo da je lan uljarica, vlaknasta i međuusov, tako da se može koristiti i za ulje i za vlakna.

Laneno ulje, jedinstveno među biljnim uljima, sadrži Omega-3 masne kiseline, a kada tome dodamo kalijum, magnezijum, lecitin, cink, proteine, kao i vitamine B grupe, jasno je zašto je toliko korisno i traženo.

Još jedan usev nepoznat našim poljoprivrednicima, omiljena hrana pčelama, je facelija. Vrlo je medonosna, ali može imati i dekorativne funkcije. Utvrđeno je da poseduje karakterističnu aromu koja snažno privlači pčele, proizvodi mnogo nektara, a sa jednog hektara se može dobiti do 35 kg meda. Period cvetanja je dug, do 40-45 dana.

Ovaj usev je takođe izuzetno pogodan kao međuusev za zelenišno đubrenje. Karakteriše ga brz početni rast, visok stepen pokrivenosti površine zemljišta i zasenčenja, čime se snažno suzbija razvoj korova. Budući da se biljke potpuno smrjavaju kada su u poodmaklom razvoju, facelija je vrlo pogodna kao pokrovni usev, nakon čega se čak može primenjivati i direktna setva.

Facelija nije blisko srodna ekonomski važnim usevima i stoga nije prenosilac važnih bolesti i štetočina, što je čini izvrsnom komponentom bilo kog plodoreda.

Kao medonosni usev, ili za seme, facelija se seje krajem marta i aprila, a kao međuusev krajem jula i avgusta. Setva je u uskim redovima, na dubini od 2-3 cm, a setvena norma je između 800 i 1200 g/da. Dozreva neujednačeno, pa se preporučuje početak žetve kada prva zrela semena počnu da opadaju.

Krajem maja, na eksperimentalnim poljima IBGR – Sadovo, videli smo još jedan alternativni usev – gorku grahoricu ili običnu grahoricu. Ovo je jednogodišnji usev iz porodice Fabaceae i gaji se u mediteranskom regionu, zapadnoj i centralnoj Aziji, severnoj Africi i Americi.

Osim što je izvor proteina i poželjna hrana za životinje, lekovito i pomoćno sredstvo za ljude, ova biljka obogaćuje zemljište azotom i odličan je izbor kao predusev za zimske žitarice. Gorka grahorica rano oslobađa površine, omogućavajući njihovu ranu pripremu za zimske useve.

Nije slučajno da se seme ovog useva takođe čuva u podzemnom trezoru arhipelaga Svalbard, gde se čuvaju uzorci najvrednijih biljnih vrsta.

IBGR Sadovo takođe nudi širok izbor sorti ovsa za različite namene. Sorta Mina je prolećna sorta golozrnog ovsa. Ovaj kvalitet ukazuje na njenu upotrebu sa vrlo dobrim rezultatima uglavnom kao dijetalne hrane za ljude, a poslednjih godina golozrno zrno traže i uzgajivači golubova. Sorta Kaloyan je zimska sorta pleve ovsa pogodna za upotrebu kao odlično stočno žito, za zelenu masu, i izuzetno je pogodna za organsku poljoprivredu. Sorta IBGR Marina je prvi bugarski zimski golozrni ovas, koji kombinuje prednosti već pomenutih sorti. Mogućnost setve u jesen daje joj velike prednosti u prolećnim sušama i odlične nutritivne pokazatelje.

Deo otvorenog dana bila je i prezentacija ciljeva i postignutih rezultata u okviru projekta "Proučavanje genetičke raznovrsnosti vrsta *Aegilops* u flori Bugarske", finansiranog od strane Fonda "Naučna istraživanja". Vrste *Aegilops*, koje su divlji srodnici pšenice, otporne su na različite stresne faktore kao što su suša i salinitet. Mogu biti pogodni kandidati za ukrštanje sa hlebnim pšenicama, kao i za formiranje novih oplemenjivačkih linija koje poseduju visok nivo tolerancije na sušu. Genotipovi vrsta mogu pružiti moguće izvore fizičko-hemijskih kvaliteta za upotrebu u budućim istraživanjima oplemenjivanja.

Tokom otvorenog dana, izvršeno je i demonstraciono prskanje useva dronom kompanije DJI Agriculture, sa mogućnošću autonomnog upravljanja putem veštačke inteligencije. Upotreba ove tehnologije deo je inteligentne poljoprivrede, projekta koji se implementira u Sadovu.

Summit Agro Romania, bugarska filijala, dugogodišnji partner IBGR-a i glavni sponzor događaja, upoznala je goste sa svojim portfoliom proizvoda i inovativnim rešenjima za održivu poljoprivredu. Kompanija blisko sarađuje sa naukom ne samo u Bugarskoj već i globalno.

„Mi smo lojalan prijatelj svakom poljoprivredniku jer smo uz njih od setve do žetve. Možemo ponuditi tehnologiju za svaku fazu na terenu“, naglasio je Stefan Topalov, menadžer prodaje i ključnih kupaca za Južnu Bugarsku.

U svom portfoliju, pored konvencionalne zaštite bilja, poslednjih 4-5 godina, fokusirali su se i na organsku poljoprivredu, što uključuje širok spektar organskih proizvoda i međuusjeva i pokrovnih useva.

MeDi+R doo predstavila je organske proizvode i bakterije koje fiksiraju azot.

